

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/332035770>

Intro to Pali & Chinese Canon

Article · January 2019

CITATIONS
0

READS
95

1 author:

Wimal Hewamanage
University of Colombo

22 PUBLICATIONS 3 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Buddhism and Sustainable Development [View project](#)

Early Buddhism and Emptiness [View project](#)

සුදස්සනා

තිපිටකය ජාතික උරුමයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීම
නිමිත්තෙන් එළි දැක්වෙන ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය

ප්‍රකාශනය

බුද්ධශාසන අමාත්‍යාංශය

බු. ව. 2562/ ව්‍යවහාර වර්ෂ 2019

3. සුන්ත, විනය, අභිධර්ම ශබ්දවල අර්ථ නිරූපණය සම්මානිත මහාචාර්ය මලිච්ච අබේනායක (පී.එච්.බී.) 22

4. ත්‍රිපිටකය හා අටුවා මහාචාර්ය කනන්තේගොඩ සද්ධාරකන නාහිමි (පී.එච්.බී.) 37

5. පාළි හා චීන ත්‍රිපිටක සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ හැඳින්වීමේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය විමල් හේමාමානගේ (පී. එච්. බී.) 45

6. ධර්ම සංගායනා හා ත්‍රිපිටකයේ සැකැස්ම ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය කුඩාකන්තෝරුවේ විනීත හිමි (එම්.ඊල්.) 53

7. විනය පිටකය ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය අක්මීමන ධම්මපාල හිමි (එම්.ඊල්.) 68

8. ථෙරවාද අභිධර්ම පිටකයේ සංවර්ධනය ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය ඉලුකේවෙල ධම්මරතන හිමි (එම්.ඊල්.) 72

9. පාළි හා පාලි මහාචාර්ය දේශප්‍රිය ගුණසේන (පී.එච්.බී.) 81

10. ත්‍රිපිටකයේ අන්තර්ගතයෙහි හා ආකෘතියෙහි සංවර්ධනය ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය විජිත කුමාර (පී.එච්.බී.) 89

11. ත්‍රිපිටකයේ අන්තර්ගත කෘති පිළිබඳ විමසුමක් ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය රවිඳු අබේවර්ධන (පී.එච්.බී.) 94

12. පාලි බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය බුද්ධධර්මයේ පදනමයි මහාචාර්ය මකුරුප්පේ ධම්මානන්ද හිමි (පී.එච්.බී.) 101

13. ධර්ම-විනය (සාහිත්‍යය) සංරක්ෂණයට අදාළ පිටකාගත මූලික උපදේශ මහාචාර්ය මැදගම්පිටියේ විජිත ධම්ම හිමි (පී.එච්.බී.) 112

14. ත්‍රිපිටකය ආරක්‍ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳ අවධිකථාගත මතය ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය අශෝක වැලිතොට (පී.එච්.බී.) 120

15. බෞද්ධ චින්තනයේ ලාඛිකේය වර්ධනය මහාචාර්ය සුමනපාල ගල්මංගොඩ (පී.එච්.බී.) 130

16. ත්‍රිපිටකය හා විවිධ විභජන විධි ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය ගෝතදෙණියේ පඤ්ඤාරතන හිමි (එම්.ඊල්.) 165

17. පාලි ත්‍රිපිටකයේ සංරක්‍ෂණය විෂයයෙහි මහාවිහාරයේ දායකත්වය ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය පනහවුවේ යසස්සි හිමි (පී.එච්.බී.) 170

18. බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා වෘත්තාන්තය රාජකීය පණ්ඩිත හැගොඩ බේමානන්ද නාහිමි 185

19. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක මහාවග්ගපාළියෙහි 'සංඥාපනය' රාජකීය පණ්ඩිත අම්බලම්ගොඩ ධම්මකුසල නාහිමි 206

20. පාලි ග්‍රන්ථ සමිතිය හා ත්‍රිපිටක සංස්කරණ මහාචාර්ය මිරිස්වත්තේ විමලඤාණ හිමි (එම්.ඊල්.) 215

21. ධම්මවාසී ත්‍රිපිටක සංස්කරණ ව්‍යාපෘතිය කලීකාචාර්ය දිවුලපැලැස්සේ විමලානන්ද හිමි (පී.එච්.බී.) 227

22. ජාතික උරුම සංකල්පය ජ්‍ය. කලීකාචාර්ය සුමේධ විරවර්ධන (එම්.ඊල්.) 235

23. ථෙරවාදී ත්‍රිපිටකය ජාතික උරුමයක් වීමේ වැදගත්කම බෞද්ධ විශ්වකෝෂයෙහි නියෝජ්‍ය කර්තෘ, ධර්මචී ලියනගේ (එම්.ඒ.) 241

පාලි සහ වීභ ත්‍රිපිටක සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ හැඳින්වීමක්

ආචාර්ය විමල් හේවාමානගේ

හැඳින්වීම

ලෝක ආගම් පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ සෑම ආගමික සම්ප්‍රදායයකට ම ඊට අනන්‍ය වූ ප්‍රධාන ග්‍රන්ථ හා අවශේෂ ග්‍රන්ථ රාශියක් දැක ගත හැකි බවයි. ක්‍රිස්තියානි බැතිමතුන් සඳහා ශුද්ධ බයිබලයත්, ඉස්ලාම් බැතිමතුන් සඳහා ශුද්ධ කුරානයත්, හින්දු බැතිමතුන් විෂයයෙහි හගවත්භීතාවත් එකසේ ප්‍රයෝජනවත් වේ. බෞද්ධයන් විෂයයෙහි වැදගත් වන ප්‍රධාන ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ සම්ප්‍රදාය ත්‍රිපිටකය ලෙස නම් කෙරෙන අතර එහි පාලි, වීභ සහ තිබ්බතීය යනුවෙන් ප්‍රධාන ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රදාය තුනක් දක්නට ලැබේ. ආගමික අනුගාමිකයන් විෂයයෙහි ස්වකීය ශාස්තෘවරයාගේ ඉගැන්වීම් මොනවාදැයි සොයාගැනීම සඳහා මේ ග්‍රන්ථ මහත් ආලෝකයක් සපයන අතර ස්වකීය මූල ග්‍රන්ථයන්හි ඇතුළත් කරුණු පමණක් සත්‍ය සේ සලකා කටයුතු කිරීම කරණ කොට ගෙන මූලධර්මවැදී පෙළඹවීම් ද දක්නට ලැබේ. මෙහි කෙටි ලිපියෙහි අරමුණ වන්නේ බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය සතු තෙවැදෑරුම් ත්‍රිපිටකය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත හැඳින්වීමක් ඉදිරිපත් කිරීමයි.

ත්‍රිපිටක සම්ප්‍රදාය

විචාරකයන්ගේ අදහස අනුව බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය සතු ත්‍රිපිටකය ප්‍රධාන අදියර තුනක් යටතේ වර්ග කරනු පෙනේ. බුද්ධපරිනිර්වාණයෙන් පසු වසර 500ක් දක්වා කාලය තුළ ප්‍රධාන බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය වූයේ ථේරවාදයයි. එය කලක් භීතයාන යනුවෙන් හඳුන්වන ලද්දේ වුවත් දැනට පවත්නා ථේරවාද සම්ප්‍රදාය හෝ දෙවන ධර්ම සංගායනාවේදී බිඳී ගිය ප්‍රධාන ගුරුකුලයක් වන ස්ථවිරවාදය හෝ ඊට අයත් කිසිදු අනුශාඛාවක් තම සම්ප්‍රදාය භීතයාන නමින් හඳුන්වාගෙන නැති

බව සටහන් කළ යුතුය. මේ වසර පන්සියය පුරා ථෙරවාදය ප්‍රධාන සම්ප්‍රදායය වුවත් පසුබිමෙහි මහායාන සම්ප්‍රදාය පැවැතීණි. පාලි ත්‍රිපිටකය නියෝජනය කරන්නේ යථෝක්ත ප්‍රථම පඤ්ච භතවර්ෂයයි. ඉන්පසුව එන දෙවන වර්ෂ පන්සියය තුළ මහායානය ප්‍රධාන සම්ප්‍රදාය වූ අතර ථෙරවාදයේ සභාය ද ඊට ලැබුණි. මහායානයේ ප්‍රධාන භූමිය ලෙස වැඩුණු චීනය පුරා බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය පැතිරුණු අතර සංස්කෘත භාෂාවට නගන ලද ත්‍රිපිටකය ද ඇසුරු කර ගනිමින් චීන ත්‍රිපිටකය බිහිවිය. මෙලෙස බිහිවූ චීන ත්‍රිපිටකය බුදුසමයේ සංවර්ධනයට දායක වූ දෙවන අදියර ලෙස සැලකිය හැකිය. බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තුන්වන අවුරුදු පන්සියය තුළ තන්ත්‍රයානය ප්‍රධාන ජනප්‍රිය සම්ප්‍රදාය වූ අතර මේ යුගයේ තිබ්බතිය ත්‍රිපිටකය බිහිවිය.

යථෝක්ත කරුණුවලින් පැහැදිලි වන්නේ පාලි, චීන සහ තිබ්බතිය ත්‍රිපිටකය යනු එකම බෞද්ධ සම්ප්‍රදායයේ අදියර තුනක් නියෝජනය කරන බවයි. මීට සියවස් කිහිපයකට පෙර සහ විශේෂයෙන් දශක කිහිපයකට පෙර පැවති උක්ත සම්ප්‍රදාය තුන තම තමන්ගේ පරම සහ එකම සම්ප්‍රදාය සේ සැලකීමේ ප්‍රවණතාව ගිලිහෙමින් පවතී. එබැවින් ථෙරවාදය වැදවී යන්නක් ලෙස හෝ මහායානය හා වජ්‍රයානය අවජාතක සම්ප්‍රදාය ලෙස පහත් කොට සැලකීමේ ප්‍රවණතාව ගිලිහෙමින් පැවතීම සාධනීය බෞද්ධ ප්‍රබෝධයක් ලෙස සැලකිය යුතුය.

පාලි ත්‍රිපිටකය

පාලි ත්‍රිපිටකය ප්‍රථම වරට ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමේ ගෞරවය හිමි කර ගන්නා ශ්‍රී ලාංකේය ථෙරවාද සම්ප්‍රදාය ක්‍රි. පූ. පළමුවන සියවසේදී වළගම්බා රජතුමාගේ අනුග්‍රහයෙන් සාමාන්‍යයෙන් පිළිගත් පරිදි මාතලේ ආලෝක විහාරයේදී සිදුකරන ලදී. ත්‍රිපිටකය ජාතික උරුමයක් ලෙස නම් කිරීම ද එලෙසින් ම වැදගත් වන්නේ ශ්‍රී ලාංකේය මහා සංඝරත්නය සහ ගිහි ප්‍රජාව සම්බුද්ධ ශාසනයේ විරස්ථිතිය සඳහා දක්වන ලද අනුපම මෙහෙවරෙහි නූතන ප්‍රයත්නය බැවිනි. දැනට පවත්නා ප්‍රධාන ථෙරවාද රටවල් පහම එකසේ පාලි ත්‍රිපිටකය බුද්ධධර්මයේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම් ලෙස පිළිගනු ලබන අතර එම ත්‍රිපිටකය සංරක්ෂණය සඳහා ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු සෙසු ථෙරවාද රටවල් දක්වන ලද ප්‍රයත්නය බෙහෙවින් අගය කළ යුතුය.

පාලි ත්‍රිපිටකය සූත්‍ර, විනය සහ අභිධර්ම යන ප්‍රධාන කොටස් තුනකින් යුක්ත වන අතර ඉන් පළමු වැන්න නිකාය නමින් ද දෙවැන්න පාලි නමින් ද තෙවැන්න පකරණ නමින් ද පොදුවේ හඳුන්වනු ලැබේ. සූත්‍ර පිටකය දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය, සංයුත්තනිකාය, අංගුත්තරනිකාය සහ බුද්දකනිකාය යනුවෙන් ප්‍රධාන කොටස් පහකට ද, එයින් බුද්දකනිකාය ධම්මපද, උදාන, ඉතිවුත්තක, සුත්තනිපාන, ථෙරගාථා, ථෙරීගාථා, ජාතක, නිද්දේස, ජේතවත්ථු, විමානවත්ථු, පටිසම්භිදාමග්ග, අපදාන, බුද්ධවංස හා වරියාපිටක යන ග්‍රන්ථ පහළොවකින් යුක්ත වේ. ඊට තවත් ග්‍රන්ථ තුනක් එනම් මිළින්දපඤ්ච, පේටකෝපදේස සහ නොන්තිපකරණ එකතු කරමින් බුද්දකනිකාය දහඅට වැදැරුම් බව බුදුරුම ථෙරවාද සම්ප්‍රදායයේ විශ්වාසයයි. විනය පිටකය පාරාජිකපාලි, පාවිත්තියපාලි, මහාවග්ගපාලි, චුල්ලවග්ගපාලි සහ පරිවාරපාලි යන ග්‍රන්ථ පහකින් ද අභිධර්ම පිටකය, ධම්මසංගණිප්පකරණ, විභංගප්පකරණ, පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිපකරණ, ධාතුකථාප්පකරණ, යමකප්පකරණ, පටිඨානප්පකරණ සහ කථාවත්ථුප්පකරණ යන ග්‍රන්ථ හතකින් ද යුක්ත වේ.

පාලි ත්‍රිපිටකය ථෙරවාද බෞද්ධ අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය වන අතර ඊට අදාළ සංස්කරණ හා පරිවර්තන රැසක් දක්නට ලැබේ. පරිවර්තනය සහිත සිංහල සංස්කරණයක් ලෙස බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාව සම්භාවනාවට පාත්‍රවේ. මෙය දෙදහස් පන්සියය බුද්ධ ජයන්තිය සමරනු වස් එවකට පැවති ශ්‍රී ලංකාණ්ඩුවේ අනුග්‍රහය ඇතිව මෙරට විසූ විද්වද් මහාසංඝරත්නයේ ප්‍රධානත්වයෙන් සහ ගිහි ජනතාවගේ සහභාගිත්වයෙන් කරන ලද අග්‍ර ප්‍රයත්නයක ප්‍රතිඵලයක් සේ අගය කළ යුතුය. එහි සිංහල පරිවර්තනයේ පවත්නා දුරවබෝධතා පිළිබඳ විධේක මැසිවිලි නැගෙනු ඇසෙනත් එය එම යතිවරුන් වහන්සේලාගේ සේවාවෙහි කිසිදු උෞතනාවක් සේ සැලකිය නොහැකි තරමට උදාර වෙයි. අවශ්‍යනම් මේ සංස්කරණය සඳහා ද්විතීය සංස්කරණයක් කොට වඩාත් දියුණු කර ගැනීම වර්තමාන පරපුර සතු වගකීමකි. මීට අමතරව රීස් ඩේවිඩ්ස් මැතිතුමා විසින් 1881 දී ආරම්භ කරන ලද එංගලන්තයේ පාලි පොත් සමාගම (Pali Texts Society) මගින් ඉංග්‍රීසි අකුරෙන් (රෝමන්)පළ කරන ලද සංස්කරණය සහ පරිවර්තනය ඉංග්‍රීසි භාෂා මාධ්‍යයෙන් ථෙරවාද බෞද්ධ අධ්‍යයනය කරන්නන්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා උපස්ථම්භක වේ. මීට අමතරව

චීන ත්‍රිපිටකය

චීන ත්‍රිපිටකය දාසන්ජින්ග් (pinyin: *Dàzàngjīng*) නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. එය ආගම (*Ahambu*), විනය (*Jiù*), අභිධර්ම (*Ā pí dá mó*) යන අංග තුන පමණක් නොව මහායාන සූත්‍ර සහ පශ්චාත්කාලීන අර්ථවර්ණනාවලින් ද යුක්ත වේ. ථේරවාදීන්ගේ ත්‍රිපිටකය තදීය සම්ප්‍රදාය විසින් පිළිගන්නා ලද කාලයක් තිස්සේ පවත්වාගෙන ආ ස්වකීය සම්ප්‍රදාය නියෝජනය කරන ග්‍රන්ථමාලාවකින් යුක්ත වූව ද මහායාන චීන ත්‍රිපිටකය නිකායාන්තරික බෞද්ධ සම්ප්‍රදායවලට අයත් ග්‍රන්ථ මාර්ගයෙන් කරන ලද පරිවර්තන බව පෙනේ. චීන ආගම ඝාතියාය දීර්ඝාගම (*Cháng Ahánjīng*), මධ්‍යමාගම (*Zhong Ahánjīng*), සංයුක්තාගම (*Zá Ahánjīng*) සහ ඒකෝත්තරාගම (*Zēngyī Ahánjīng*) යන ප්‍රධාන ග්‍රන්ථ හතරකින් යුක්ත වේ. එයින් මධ්‍යමාගමය සහ සංයුක්තාගමය ස්ථවිරවැදී ගුරුකුලය නියෝජනය කළ ප්‍රධාන සම්ප්‍රදායයක් වන සර්වාස්තිවාදීන්ගෙන් ද දීර්ඝාගමය සහ ඒකෝත්තරාගමය මහාසාංඝිකයන්ගෙන් හෝ විභජ්ජවාදීන්ගේ ග්‍රන්ථවලින් පරිවර්තනය කරනු ලැබ තිබේ. පාලි සූත්‍ර පිටකය හැදින්වීමේ දී නිකාය යන වචනය වඩාත් ජනප්‍රිය වූවත් මහායාන ත්‍රිපිටකය ආගම යන වචනයෙන් විශේෂ කොට දක්වා ඇත. සුමංගලිච්චාසිනි ආදී අවධිකථාවල ආගම යන වචනය දීඝාගම ආදී ලෙස භාවිත කරන ලද්දේ වුවත් එය ජනප්‍රියත්වයට පැමිණ නැත. පාලි ත්‍රිපිටකයෙහි මෙන් බුද්දකනිකායක් චීන ත්‍රිපිටකයේ දක්නට නොලැබෙන අතර ඊට අයත් ග්‍රන්ථ කිහිපයක චීන පරිවර්තන දක්නට ලැබේ. ඒවා ක්ෂුද්‍රක පිටක යටතේ සංග්‍රහ කොට තිබේ.

මීට අමතරව ශුන්‍යතාව ලගන්වන සූත්‍ර ආදී කොටස් රැසක් ද ආගම ඝාතියාගට ඇතුළත් කර තිබේ. සඳ්ධර්මපුණ්ඩරිකය, ලංකාවතාරය, විමලකීර්තිනිර්දේශ සූත්‍රය, අවතංසක සූත්‍රය, ප්‍රඥාපාරමිතා සූත්‍රය ආදී සූත්‍ර කෙතරම් ජනප්‍රිය වූවා ද යත් චීන ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථවලට වඩා මේ කෘති ජනප්‍රියත්වයට පැමිණ තිබේ. විටෙක ඒ ඒ නිකාය මහායාන සූත්‍ර ඝාතියාගට අයත් එක් සූත්‍ර පදනම් කර ගනිමින් ස්වකීය ආගමික සම්ප්‍රදාය ජනප්‍රිය කරන්නට කටයුතු කොට තිබේ.

චීන ත්‍රිපිටකයේ විනය පිටකය ද ආගම මෙන් ම ඒ ඒ සම්ප්‍රදායයන්ගෙන් උපුටා ගෙන සකස් කරගත් පරිවර්තන බව පෙනේ. සමස්තයක් ලෙස මහාසාංඝිකයන්ගේ සියලු විනය මහීසාසකයන්ගේ විනය කොටස්

බුදුරුම සහ තායිලන්ත සංස්කරණ ද දක්නට ලැබෙන අතර බුදුරුමයේ යන්ගොන්හි 1954 දී පවත්වන ලද සයවන ථේරවාද සංගායනාව මුල් කරගනිමින් සකස්කරන ලද පෙළ, අවධිකථා, විකා සහ සෙසු පරිවාර ඝාතියාය ඇතුළත්ව සකස්කරන ලද රෝමන්, සිංහල, තායි, බුදුරුම, දේවනාගරී ආදී භාෂා රැසකින් පරිශීලනය සඳහා පහසුකම් ලබා දී ඇති ජට්ඨසංගායනා C D පටියදබෙහෙවින් භාවිත කෙරේ. ඉන්දියාවේ මුද්‍රිත දේවනාගරී පාලි ත්‍රිපිටක සංස්කරණය ද ඉන්දියානු ථේරවාද බෞද්ධ අධ්‍යයන විද්වතුන් අතර භාවිත වේ.

ඉහත දක්වන ලද පරිදි බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙවන අවුරුදු පන්සියය තුළ වැඩුණු චීන ත්‍රිපිටකය බෞද්ධ සම්ප්‍රදායයේ ඉතා වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් නියෝජනය කෙරේ. දැනට භාවිත කෙරෙන පාලි ත්‍රිපිටකය බොහෝදුරට ඉන්දියාවේ ප්‍රභවය වී එහි වර්ධනය වී පසුව ශ්‍රී ලංකාවේ දී යම් යම් සංස්කරණයන්ට භාවිත වී ඇති බව පෙනේ. ශ්‍රී ලංකාව වෙතම රටක් සේ පුරාණයේ සිටම පැවතී ඇති නමුත් එහිලා ඉන්දියානු භාෂා සංස්කෘතික හා දේශපාලනික බලපෑම ඉතා ප්‍රබල බව පෙනේ. එය ඉන්දියානු අර්ධද්වීපයේ ම කොටසක් බැවින් ඉන්දියානු පාලි ත්‍රිපිටකය විෂයයෙහි ශ්‍රී ලංකේය දායකත්වය ඊට ආවේණික දිශානතියට ම අනුගතව සිදුවන්නට ඇතැයි අනුමාන කළ හැකිය. එසේවුවත් චීනයේ වැඩුණු සම්ප්‍රදාය ප්‍රථම වරට පූර්ණ වශයෙන් විදේශීය රටක, විදේශීය ජනතාවක සහභාගිත්වයෙන් වර්ධනය වූ සම්ප්‍රදායයක ලක්ෂණ ප්‍රකට කරයි. බුදුසමයේ දක්නට ලැබෙන ප්‍රතිමා කලාව සලකා බැලුවහොත් ප්‍රකට වන්නේ ශ්‍රී ලංකේය ප්‍රතිමා කලාව ඉන්දියානු ප්‍රතිමා කලාව හා බෙහෙවින් සමාන බවයි. ඉන්දියානු ජනතාව සමග බෙහෙවින් ශ්‍රී ලංකේය ජනතාව හැඩහුරු කමින් සමාන වේ. එසේ වුවත්, ඉන්දියානු බුද්ධප්‍රතිමාව චීන බුද්ධප්‍රතිමාවෙන් බොහෝදුරට වෙනස් වන්නේ එම රටෙහි ජනතාවගේ දේහ ලක්ෂණ ප්‍රතිමා කලාවට එකතු වී ඇති බැවිනි. මෙම ලක්ෂණය ඝාතියාය හා දර්ශනය සම්බන්ධ සාකච්ඡාවෙන් ද සම්පූර්ණයෙන් විසුකිත නොවේ. විනයට බුදුසමය ලැබීමෙන් පසු එහි ප්‍රබල සම්ප්‍රදාය වූ මහායාන විෂයයෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කොට ඇති බව පෙනේ. එබැවින් පාලි ත්‍රිපිටක සමග චීන ත්‍රිපිටකය පූර්ණ සමානත්වයක් නොදරන අතර එසේ සමාන විය යුතුය යන ආකල්පය ද ලේඛකයා විසින් නොදරනු ලැබේ.

පහ ධර්මගුප්තිකයන්ගේ කොටස් හතර මූලසර්වාස්තිවාර්දීන්ගේ විනය, සම්මිතියයන්ගේ ශාස්ත්‍ර පහදන කරුණු 22 ක් ද යනාර්ය ඇතුළත් වේ.

පේරව්වද සම්ප්‍රදායයට සාපේක්ෂව වන ත්‍රිපිටකයේ අභිධර්ම පිටකය බෙහෙවින් ප්‍රමාණාත්මකව විශාල වේ. එම අභිධර්ම කෘති ද නිකායාන්තර බුදුසමයේ විවිධ සම්ප්‍රදායවලට විශේෂයෙන් සර්වාස්තිවාර්දීන්ගේ අභිධර්මග්‍රන්ථ ආශ්‍රයෙන් කරන ලද පරිවර්තන සේ සැලකිය හැකිය. ඊට මුල් කාලීන අභිධර්ම ග්‍රන්ථ මෙන් බෙහෙවින් පශ්චාත්කාලීන අභිධර්ම කෘති සේ සැලකිය හැකි ග්‍රන්ථ රැසක් ද ඇතුළත්ව තිබීම විශේෂත්වයකි. පාලි ත්‍රිපිටකයේ ද අභිධර්ම පිටකයේ ප්‍රාමාණිකත්වය බුදුරදුන්ගේ ශ්‍රී මුඛ දේශනාවක් ලෙස සැලකීම පිලිබඳ පේරවාර්දීන් විසින්ම ප්‍රශ්න කොට තිබේ. සංගීතිපර්යායශාස්ත්‍ර, ධර්මස්කන්ධශාස්ත්‍ර, ප්‍රඥප්තිශාස්ත්‍ර, විඥානකායශාස්ත්‍ර, ධාතුකායශාස්ත්‍ර, ප්‍රකරණපාදශාස්ත්‍ර, ඥානප්‍රස්ථානශාස්ත්‍ර යන ග්‍රන්ථ හත ස්ථවිරවාරද සම්ප්‍රදායයේ ම ප්‍රධාන ගුරුතුලයක් වූ සර්වාස්තිවාර්දීන්ගේ ග්‍රන්ථ ඇසුරෙන් කරන ලද පරිවර්තන සේ සැලකිය හැකිය. ඊට අමතරව මහාවිභංග, අභිධර්මභෞදායවාකාර, අභිධර්මනායානුභාර, අභිධර්මසමයප්‍රදීපිකා යන ශාස්ත්‍ර ග්‍රන්ථ ද සර්වාස්තිවාර්දී අභිධර්ම ග්‍රන්ථ ඇසුරෙන් පරිවර්තනය කොට තිබේ. ශාරිපුත්‍රයන්ගේ අභිධර්මශාස්ත්‍ර, විභජ්ජවාර්දීන්ගේ විමුක්තිමග්ග, වාත්සීපුත්‍රයන්ගේ සම්මිතිය ශාස්ත්‍ර, සර්වාස්තිවාරද සහ සෞත්‍රාන්තික නිකායයන්ට අයත් ඉගැන්වීම් ඇතුළත් කරමින් රචනා කරන ලද අභිධර්මකෝෂ යන ග්‍රන්ථ වන අභිධර්ම පිටකය සේ සැලකේ. වන අභිධර්ම පිටකය ප්‍රකට කරන්නේ එය පාලි අභිධර්ම පිටකයට ද වඩා බෙහෙවින් සංවර්ධනයට ලක් වී ඇති බවයි.

සම්පූර්ණ වන ත්‍රිපිටක ප්‍රථමවරට 983 දී චීනයේ සිවුවනින්දී සකස්කරන ලදී. මෙම ත්‍රිපිටකය මහායාන බුදුසමය පැතිරුණු චීනය, ජපානය, කොරියාව ආදී නැගෙනහිර පෙරදිග රටවල භාවිත විය. දැනට පවත්නා වන ත්‍රිපිටකයේ පිළිගත් සංස්කරණය 1934 දී ජපානයේ ටෝකියෝහිදී සම්පූර්ණ කරන ලද තයිෂො ත්‍රිපිටකය හෙවත් (大正新脩大藏經; pinyin: Dàzhèng Xīnxiū Dàzàngjīng) නමින් හැඳින්වේ. ජපන් භාෂාවේ කන්පි කමින් හැඳින්වෙන අකුරු විශේෂය පැරණි වන භාෂාවේ හත්ස නම් රූපවලට බෙහෙවින් සමාන වන අතර ජපන් ජාතිකයන් විසින් හිරගනා සහ කතකතා යන අක්ෂරමාලා

දෙක හඳුන්වා දීමෙන් පසු පෙර පැවති කන්පි ජලෙසම බොහෝදුරට පැවතිණි. චීනයට එවැනි විශේෂ අක්ෂරමාලා නොමැති බැවින් ඔවුන් විසින් පෙර සිට භාවිත කරන ලද හන්ස ම තවදුරටත් ලිහිල් කරගනිමින් (Simplified Chinese) සකස් කරගන්නා ලදී. එබැවින් වන ත්‍රිපිටක සංස්කරණයේ දී ජපන් ජාතිකයන්ට වඩාත් හොඳ සේවාවක් සැපයීමට නිරායාසයෙන් ම අවස්ථාව සැලසී තිබේ. මෙම සංස්කරණය ග්‍රන්ථ වෙළුම් 100කින් හා ග්‍රන්ථ 5320 කින් යුක්තවන අතර 1924 සිට 1934 දක්වා වසර 10 ක් පුරා කරන ලද උත්සාහයක මහඟු ප්‍රතිඵලයක් සේ සැලකිය යුතුය. වොන්ග්හුවා ත්‍රිපිටකය (中華大藏經 - 漢文部 份 Zhonghua Dazangjing) බෙයිජින්හි වොන්ග්හුවා පොත් සමාගම විසින් වෙළුම් 107කින් යුක්තව 1983 සිට 1997 දක්වා කාලය තුළ ඡායා පිටපත් ලෙස පළ කරන ලදී. නැගෙනහිර ආසියාවේ බුදුසමය අධ්‍යයනය කරන්නෙකුට එහි ඉතිහාසය, සංවර්ධනය සහ මතවාද හැදෑරීමෙහි ලා වන ත්‍රිපිටකය මහඟු ආලෝකයක් සපයයි.

සමෝධානය

සමස්තයක් ලෙස සලකන කල්හි පාලි ත්‍රිපිටකය ලෙස හැඳින් ගැනෙන සූත්‍ර, විනය සහ අභිධර්ම ග්‍රන්ථ සාපේක්ෂව වඩාත් පැරණි සේ සැලකිය හැකි අතර වන ත්‍රිපිටකය නිකාය බුදුසමයේ ප්‍රභවයට පෙර ඇති වූ මූලික ග්‍රන්ථවලින් මෙන්ම පශ්චාත්කාලීන අර්ථවිවරණ ග්‍රන්ථවලින් ද යුක්ත බව පෙනේ. පාලි ත්‍රිපිටකයේ ද විශේෂයෙන් බුද්දකනිකායාගත ඇතැම් ග්‍රන්ථ අර්ථවිවරණාත්මක ගුණයෙන් යුක්ත බව වූල්ලනිද්දෙස සහ මහානිද්දෙස යන ග්‍රන්ථවලින් අනාවරණය වේ. ඒ කෙසේ වෙතත්, පාලි ත්‍රිපිටකය සාපේක්ෂව ගත් කල්හි වඩාත් පැරණි ස්තරය නියෝජනය කරන අතර පේරවාරද අධ්‍යයනයට සහ මුල් බුදුසමය අධ්‍යයනය විෂයයෙහි ආලෝකය සපයයි. එසේම මහායාන වන ත්‍රිපිටකය මහායාන අධ්‍යයනයට මෙන්ම මුල් බුදුසමය අධ්‍යයනයට ද උපස්ථම්භක වන බව සඳහන් කළ යුතුය. ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ අග්‍ර උරුමයක් සේ සැලකිය හැකි පේරවාරද පාලි ත්‍රිපිටකය ජාතික උරුමයක් ලෙස නම් කිරීම සහ ඊට අදාළ සංරක්ෂණ වැඩ පිළිවෙළක් ඇති කිරීම ජාති හේදයෙන් හා කලාප හේදයෙන් තොර ඉගැන්වීම් සමුදායයක් අනාගත ලෝකයා වෙනුවෙන් ආරක්ෂා කිරීමක් වන්නේය. ත්‍රිපිටකය ජාතික උරුමයක් සේ ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ ජාතික මහෝත්සවයට

සමගාමීව පළ කෙරෙන ලිපි සංග්‍රහයට ඉතා කෙටිකලකින් සපයන ලද මේ කෙටි හැඳින්වීමෙහි උෟතතා වෙනමක් සුඛිභූ කමා කරතවා.

පරිශීලනයට

චුද්දකුත්ත නිමි, පොල්වත්තේ (2005) පාලි සාහිත්‍යය, කොළඹ 10: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ.

Ch'en, Kenneth K.S. (1973) *Buddhism in china: A Historical Survey*, Princeton: Princeton University Press.

Webb Russell (1991) *An Analysis of the Pali Canon*, Kandy: Buddhist Publication Society.